

Philémon bidt voor Onésimus. En geen oogenblik mag vergeten: het ambt roept mij niet om te heerschen, om anderen mijn wil of zienwijze op te leggen, ik ben geroepen, 't zij als dienaar, 't zij als ouderling, 't zij als diaken, te diaken en dien, dat is te dienen, te dienen in liefde en zelfverloochening.

En dan de „noodgevallen“? Zijn ze er? En is het waar, dat nood breekt wet? Neen, nood breekt nooit de wet van God. Wel kan 't zijn, dat we de wet des Heeren niet goed verstaan, maar nooit gaat Gods wet voor de nood opzij, of wordt haar door den nood het zwijgen opgelegd; de Wetgever wordt door geen enkelen „nood“ verrast.

Maar zijn hier noodgevallen?

We meenen, dat ze er niet zijn. Neem nu eens het meest sprekend voorbeeld; dat van een zeer kleine Gemeente, die b.v. twee ouderlingen heeft en één diaken. Zal het eindoordeel als resultaat van besprekingen, naar den regel des geloofs en der liefde, er minder om zijn, indien twee tenslotte besluiten met advies van één, of één besluit met advies en onder op-

zicht van twee, dan wanneer drie hun stem uitbrengen?

Als maar het geloof, dat is de gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren, levend is. En als dat geloof maar werkt door de liefde, den band der volmaaktheid bewaart, in zelfverloochening dienend.

Zoodra dat geloof, door de liefde werkend, kwijnt, zoodra het „ik“ en „mijn gezag“ of „mijn invloed“ op den voorgrond komt, is het verloren. Dan kan men bepalingen maken zooveel men wil — de Kerk van Jezus Christus zal niet gebouwd worden.

De regel blijft: niet ik, maar Christus. In het ambt mag niemand uitkomen dan de Middelaar en Heere Jezus Christus. In het spreken van den dienaar des Woords moet Christus gezien worden. In de regering der ouderlingen moet Christus gezien worden. In het voorlichten, raden, ondersteunen, troosten der behoeftigen door de diakenen moet Christus gezien worden. In allen ambtelijken dienst moet God in allen geprezen worden door Jezus Christus (1 Petri 4:11).

P. D.

Gemeenschap in de arbeid

VIII

ALS R.K. SOLIDARISTISCH IDEEAAL (slot).

Zoals wij in ons vorig artikel reeds opmerkten, steunt het tegenwoordig R.K. Solidarisme wat de leerstellige onderbouw betreft op twee Pauselijke Encyclieken „Rero Novarum“ van Paus Leo XIII en „Quadragesimo Anno“ van Paus Pius XI. Laatstgenoemde, die in 1931 verscheen, was een kerkelijk leergeschrift, dat precies 40 jaren na „Rero Novarum“ als jubileumgeschrift uitkomende wilde voortbouwen op de gedachten in R.N. ontwikkeld, welke encycliek van zijn ambtsvoorganger door Paus Pius XI vanwege haar grote funderende betekenis werd genoemd de „Magna Charta“ der sociale orde, welke orde in Quadragesimo Anno nader werd uitgewerkt. Het was de bedreovende sociale toestand en de felle, maatschappelijke tegenstellingen, die deze in het leven had geroepen, welke Paus Leo XIII aanleiding gaven tot het schrijven van zijn Encycliek. Hij wijst dit zelf als volgt aan: „De ongekende groei van de nijverheid, de nieuwe techniek van de bedrijven, de wijziging in de onderlinge verhoudingen tussen patroon en arbeiders, de opeenhoping van de rijkdom bij weinigen terwijl de grote menigte verarmt, het groter bewustzijn van de arbeiders en hun steeds nauwere onderlinge aaneen-

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

sluiting, en eindelijk het groeiend zedenbederf: dit alles heeft voor uitkomst gehad, dat de strijd losbrak.“ (R.N. § 1).

In zijn encycliek nu maakte de paus tegen beide elken bekampende richtingen, zowel van liberalisme als van socialisme, front. Wat het liberalisme betreft veroordeelde de paus het egoïsme en de hardvochtigheid van de patroons door deze schets van de toestand in zijn dagen te geven: „Een alles verslindende woeker heeft de ellende nog verergerd..... Hierbij komt nog, dat de arbeidsmarkt en het hele zakenleven in de macht van slechts weinigen zijn gebracht, zodat een zeer klein aantal schatrijken een bijna slavenjuk aan de massa proletariërs hebben opgelegd.“ (R.N. § 2).

Verlossing uit de slavernij van het proletariaat, de „redemptio proletiorum“, dat was een der voornaamste doelstellingen van de beide Pausen met hun encyclieken en van het Solidarisme, waartoe ze de stoot gaven. Hun front maken naar twee kanten kan o.a. ook blijken uit deze stelling van R.N. dat „kapitaal zonder arbeid niet kan blijven bestaan, noch arbeid zonder kapitaal“.

Samenwerking van Kapitaal en Arbeid inplaats van strijd op leven en dood tussen die beide, dat is wat de Pausen voorstaan en waarvoor zij een eigen R.K.

socialen leer ontwikkelden, welke beleving ertoe zal moeten leiden, dat de klassenmaatschappij zal worden omgezet in een standen-maatschappij, waarbij alles zal staan onder de norm van de sociale rechtvaardigheid. Het is met name deze laatste gedachte, welke door paus Pius XI in zijn encycliek Quadragesimo Anno nader wordt uitgewerkt. Evenzeer als het R.K. Solidarisme gekant is tegen het individualistisch liberalisme, evenzeer neemt het ook stelling tegen het socialisme. Het doet dit allereerst op het punt van de eigendom. Daarbij wil het niet weten van een absoluut eigendomsrecht. In Rero Novarum stelt Leo XIII dan ook, dat „onderscheid gemaakt moet worden tussen rechtvaardig bezit en rechtvaardig gebruik van rijkdommen. Het privaatsbezit is een natuurrecht van de mens en van dit recht gebruik te maken, vooral in het maatschappelijk leven, is niet enkel geoorloofd, maar ten volle noodzakelijk..... Vraagt men nu, hoe men van de goederen gebruik moet maken, dan antwoordt de Kerk zonder aarzelen: Wat dit betreft moet de mens de stoffelijke goederen niet als zijn eigendom beschouwen, maar als gemeengoed, zodat hij er gemakkelijk van meedeelt aan anderen, die in nood verkeren“ (R.N. § 19). Dit rechtvaardig gebruik van rijkdommen brengt dan voorts met zich: „Op de eerste plaats moet aan de werkmans aan loon uitgekeerd worden, dat toereikend is voor zijn eigen onderhoud en voor dat van zijn gezin“ (Quadragesimo Anno § 71).

Tot dat onderhoud wordt verder gerekend, dat het loon een zeker overschot zal opleveren, dat ook de van bezit beroofde massa tot bezitvorming in staat stelt. Door besparing moet verkregen worden zoals Q.A. het aangeeft dat „een zeker deel van het loon overblijft na de noodzakelijke uitgaven.“ Om dit te bereiken is het noodzakelijk, „dat ten spoedigste hervormingen werden ingevoerd van die aard, dat aan elke volwassen arbeider een loon als boven bedoeld (d.i. dat in deze gezinsbehoeften voorziet, G.) worde gegarandeerd“ (Q.A. II, § 71). Dit loon naar sociale gerechtigheid is evenwel heel wat anders, „longe alias“, zegt Pius XI, dan opgesloten ligt in de socialistische arbeids- en loontheorie. In Q.A. zegt de paus dan ook: „Zo is het bijvoorbeeld een grove dwaling, als zonder schroom dit beginsel gepropageerd wordt, dat de arbeid zoveel waard is en zo hoog beloond moet worden, als de waarde bedraagt der vruchten, erdoor voortgebracht, en dat dus de werkmans het recht heeft, al de resultaten van zijn arbeid op te eisen“ (Q.A. II § 68).

Het voorgaande maakt 't ons duidelijk, dat terwijl 't socialisme streeft naar socialisatie van de eigendom

De doorbraak van de „doorbraak“

I.

Wanneer men zich ernstig met het verschijnsel van de „doorbraak“ bezig houdt, moet vanzelf de vraag opkomen: hoe komt het toch, dat de idee van de „doorbraak“ na de tweede wereldoorlog zo snel en zo krachtig in de christelijke wereld indringt en in de harten van vele christenen tot heerschappij komt?

Zeker, men kan daarvoor allerlei oorzaken noemen, welke van buiten af op de in allerlei christelijke verenigingen en partijen georganiseerden inwerkten. Men kan b.v. wijzen op de na de oorlog zeer sterk geworden drang om als natie, als volk, een éénheid te vormen; op het voorbijzijn van de politieke schoolstrijd, die „links“ en „rechts“ zo scherp tegenover elkander deed staan; op de steeds groter wordende eenheid in concrete sociaal-economische verlangens tussen links en rechts — het „dirigisme“ wordt immers door steeds groter massa's practisch en ook principieel aanvaard; op de internationale spanningen en organisaties, welke a.h.w. luide roepen om een eensgezind nederlands volk; op de barthiaanse theologie, die een zwaar en breed-uitgebouwd fundament voor de „doorbraak“-ideologie leverde; op de houding van de besturen der Ned. Herv. Kerk, welke telkens weer zakelijk en krachtig voor de „doorbraak“ kiezen, enz, enz.

Maar met het zoeken en vinden van deze van buiten af werkende oorzaken is men niet klaar! Men raakt daarmee de kern van de zaak nooit! Al deze krachten en invloeden zouden immers niets vermogen, indien ze in eigen kring geen aanknopingspunt, geen voedingsbodem vonden. De „doorbraak“-stemmen kunnen alleen daarom zulk een krachtig effect sorteren in de christelijke wereld, omdat ze daar een goede klankbodem, een geopend oor, een ontvankelijk hart vinden. En daarom, als men naar de oorzaak van de snelle triomftocht van de doorbraak-idee in de nederlandse christenheid wil zoeken, zal men zich moeten afvragen: tengevolge van welke geestelijke — of liever on-Geestelijke gesteldheid kon de doorbraak-propaganda de duizenden betoveren?

Daarbij zal men zich er tevens goed rekenschap van moeten geven, dat een verschijnsel als de infiltratie van het doorbraak-principe niet uit de lucht komt vallen. Er moet een historisch proces — we zeggen er dadelijk bij: een proces-van-afval

— aan vooraf zijn gegaan en nog steeds doorgaan, zal er van een zo acute doorbraak van de „doorbraak“ sprake kunnen zijn. Er moet nu eenmaal „ondergronds“ heel wat zijn voorgevallen, eer het tot een aardbeving of een vulkanische uitbarsting komt.

Ten slotte zal men met het oog op een juiste diagnose van de inwerking van de „doorbraak“-idealen in de christelijke volksgroep nóg iets voor ogen moeten houden.

Het is dit, dat de kern van alle „doorbraak“-theorieën uiteindelijk niets anders is dan het ont-trekken van steeds meer uitingen, sectoren van het menselijke leven aan de directe heerschappij van Jezus Christus en van het woord van God. De „doorbraak“-mensen zijn immers van oordeel, dat het politieke en sociaal-economische leven ten slotte niets te maken heeft met de genade Gods in Christus en innerlijk vreemd is aan het koninkrijk Gods. Politiek en sociaal-economisch leven behoren tot het religieus-indifferent gebied. Ongetwijfeld, ze kunnen zó geleid worden, dat de kerk geen plaats meer heeft, ja, dat ze doodgedrukt wordt. Zo geschiedde dat onder de terreur van het nationaal-socialisme. En dan moet men met alle middelen vechten tegen een dergelijke daemoneische ontwikkeling daarvan. Maar als dat niet gebeurt, dan is politiek en economisch-sociaal leven een zuiver „zakelijke“ kwestie. Men kiest eenvoudig wat men na nuchtere, zakelijke overweging voor gemeenschap en enkeling het beste acht. Met geloof en christen-zijn heeft dat alles niets te maken.

Tegenover dit streven nu hebben waarlijk christelijke politieke partijen te leven uit de waarheid, dat Jezus Christus van de Vader alle macht over hemel en aarde ontving. Dat Hij nu ook inderdaad over alles op deze aarde heerschappij voert. En dat Hij ook door allen, dus ook door alle overheden, als Koning der wereld ERKENNED wil worden.

Christelijke politiek is niet maar een politiek, die een paar „christelijke principes“ in haar vaandel schrijft en bepaalde „christelijke gedachten“ tracht te verwerkelijken! Wie dat denkt heeft van het ander christelijke politieke actie nog niets verstaan. Christelijke politieke actie bestaat er alleen als met een levend geloof in Jezus Christus als de Heer aller heren gezwoegd wordt om, terwijl men zelf uit dat geloof voluit leeft, de overheden in staat, provincie en gemeenten er toe te brengen naar de wil van Jezus Christus en dus naar het woord Gods te regeren!

Christus plaatst de tronen op de aarde. Hij zet er de machthebbers op. Hij geeft hun het zwaard in de handen. En God roept elke dag alle overheden toe: Nu dan, gij koningen, weest verstandig; laat u zeggen, gij richters der aarde. Dient de Here met vreeze en verheugt u met beving. Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne en gij onderweg niet te gronde gaat, want zeer licht ontbrandt zijn toorn (Psalm 2:10-12).

Natuurlijk, het is de taak van een christelijke, politieke partij in elke nieuwe politieke situatie concreet en duidelijk te zeggen wat deze geloofsgehoorzaamheid aan Christus dan en daar betekent. Ze moet niet met allerlei, meestal zeer holle „christelijke“ leuzen werken. Die doen alleen maar kwaad. Naar binnen en naar buiten. Ze moet ook niet van het negatieve, van de kritiek op alleman en iedereen, trachten te leven. Neen, levend uit het geloof in Christus en door en door kennend de tijd, waarin zij optreedt, moet de christelijke politieke partij komen tot de formulering van concrete, politieke verlangens, moet ze duidelijk de koers bepalen waarin zich het politieke leven en niet minder het beleid van de Overheid zich bewegen moet.

Maar terwijl op deze taak der politieke partij alle nadruk gelegd moet worden, zal men er tegelijk diep van doordrongen moeten zijn, dat zonder het waarachtig geloof in Jezus Christus, zonder de gelovige erkenning van en gehoorzaamheid aan Hem als de Koning der koningen alle christelijke politieke één brok huichelarij is.

We kunnen dit óók anders zeggen.

Zó:

Christelijke politieke actie is er alleen daar, waar het woord Gods, zoals het in de Schrift tot ons komt, werkelijk wordt geloofd. Alleen daar, waar dat woord dag in dag uit wordt overdacht, onderzocht; waar het als kracht, licht, richtaanvoer van het leven wordt aanvaard; waar geworsteld wordt om er elk moment uit te leven, kan ware christelijke, politieke actie geboren worden en bloeien. Waar dat niet het geval is groeit alleen maar hypocrië en farizeïsme.

Nu zijn er, als ik het goed zie, op zijn minst twee caricaturen van dit ook „in de politiek“ leven uit het Woord van God.

In de eerste plaats is er het sullen met een aantal uit het geheel der Schrift losgescheurde teksten. In de politieke strijd worden die, dikwijls met véél pathos, gereciteerd. Maar men kent ze niet als woorden des Heren. Ze zijn holle woorden, lege termen, geworden. Het zijn takken, die van de boom der Heilige Schrift

van produ-
tegen ver-
„Daardoor
particulier
verslechter
zoch bene-
en tevens
te vermeer-
§ 4).

Pius X.
sociaal ka-
als hij de-
noemt, is
alles kar-
verkrege-
s o c i a l
inhoud van
de voortb-
gedachten
encycliek
m a a t s -
v o l m s

Evang-
orde zal
van de S-
keren tot
het ideaal
tend voor
van de S-
Maatscha-
van de k-
king in s-
betrachting
83). Orde-
den dat i-
streefd. I-
gens wat
ginsel des-
nen of te-
storing e-
sorecht v-
kleinere
tot stand
hoger in-
(Q.A. II

Dit
mag wor-
het Socia-
sluitende
drijfsleve-
doelstellin-
aan de pr-

werden a-
en zo he-
„sieren“.
hanteren
tische en

Maar e-
Die vir-
de Bijbel
kerk en
worden in-
wil dat z-
toch. Men
hoort of
des Here-
heerst we-
ze geven
of „praec-
kleurd. M-
niet gebo-
het leven

Wanne-
in alle p-
gebonden
Jezus Ch-
tiek ziet
caalen
gehoorza-
dat in de
wel zeer
die n c
onzer c
Reeds
armoe er-
Heel v-
Ze zijn
huidige e-
streven.

Om de-
stemmen
ken van
een heilz-
trouwend-
telijke pe-
de voorb-
lijk vers-
strijd.

Op 10
de toen
volgende

ving ertoe zal
ppij zal wor-
ij, waarbij alles
rechtvaardig-
edachte, welke
Quadragesimo
r als het R.K.
tualistisch libe-
ling tegen het
het punt van
n van een ab-
rum stelt Leo
t moet worden
itvaardig ge-
ezit is een nach-
t gebruik te
leven, is niet
dzakelijk.....
ederen gebruik
nder aanzien:
telijke goederen
als gemeen-
edeelt aan an-
19). Dit recht-
igt dan voorts
an de werkmans
eikend is voor
in gezin" (Qua-
ekend, dat het
dat ook de van
in staat stelt,
zoals Q.A. het
loon overblijft
te bereiken is
hervormingen
elke volwassen
li. dat in deze
gegarandeerd"
gerechtigheid
as", zegt Plus
che arbeids- en
ok: „Zo is het
onder schroom
e arbeid zoveel
vorden, als de
voortgebracht,
ft, al de resul-
A. II § 68).
k, dat terwijl 't
i de eigendom

van productiemiddelen, het R.K. solidarisme zich daar-
tegen verzet. Paus Leo XIII merkt dienaangaande op:
„Daardoor dus, dat de socialistische goederen van de
particulieren willen overbrengen op de gemeenschap,
verslechteren zij het lot van alle loontrekkenden: zij
zoch benemen hun de vrijheid om hun loon te beleggen
en tevens de hoop en de mogelijkheid, om hun bezit
te vermeerderen en hun toestand te verbeteren" (R.N.
§ 4).

Pius XI stelt beide, zowel het individueel als het
sociaal karakter van de eigendom voorop. Individueel
als hij de eigendom een natuurrecht van de mens
noemt, sociaal wat betreft de besteding ervan. Dit
alles kan nu volgens de beide Pausen alleen worden
verkregen langs de weg van het herstel der
sociale orde. Dit is blijkens de titel de hoofd-
inhoud van de encycliek Quadragesimo Anno, die wil-
de voortbouwen, zoals gezegd, op de grondleggende
gedachten van Rero Novarum. In de titel van deze
encycliek is toch sprake van „het herstel der
maatschappelijke orde en hare ver-
volmaking, volgens de wet des
Evangelies." Dit herstel der maatschappelijke
orde zal allereerst moeten brengen een hervorming
van de Staat, daarin bestaande dat deze moet terug-
keren tot zijn sociaal-georganiseerd karakter, waarbij
het ideaal van de toestand der Middeleeuwen als licht-
tend voorbeeld voor ogen staat. Op deze hervorming
van de Staat moet aansluiten een verandering van de
Maatschappij. Daarbij moet het komen tot beëindiging
van de klassenstrijd en een eendrachtige samenwer-
king in standen. „Het herstel van standen moet de
betrachting zijn van de sociale politiek" (Q.A. II § 81,
82). Ordening van het bedrijfsleven naar beroepstan-
den dat is dus het doel wat dient te worden nage-
streefd. Dit dient dan vervolgens te geschieden vol-
gens wat Pius XI in Q.A. noemt „het grote grondbeginsel
der sociale wijsbegeerte, waaraan niet te tornen
of te veranderen valt", namelijk dit „dat het een
onrecht en tegelijk een ernstig nadeel is, ja een ver-
storing van de goede orde, om datgene, wat door een
kleinere en ondergeschikte gemeenschap gedaan en
tot stand gebracht kan worden, naar een grotere en
hoger in rangorde staande gemeenschap te verwijzen"
(Q.A. II § 5).

Dit onwrikbaar beginsel, waaraan niet getornd
mag worden is het subsidiariteitsbeginsel. Evenals
het Socialisme streeft ook het Solidarisme naar een
sluitende en alles omvattende ordening van het be-
drijfsleven. Terwijl evenwel eerstgenoemde daarbij als
doelstelling heeft de socialisatie, waarbij geleidelijk
aan de productiemiddelen in handen van de Staat ko-

men, daar opereert het R.K. Solidarisme van de idee
uit, dat het in de goddelijke orde ligt besloten, dat
iedere gemeenschap is opgebouwd uit individuen,
welke individuen zich op verschillend gebied en op
verschillende wijze organisch samenvoegen in gemeen-
schappen, waarbij dan weer de kleinere gemeenschappen
zich voegen in grotere, elke gemeenschap met een
eigen entelechie, een eigen ordenend beginsel en alles
onderworpen aan de wet, die geldt voor het geheel.
Daarbij behouden dus de gemeenschappen haar in het
groter geheel passende, eigen zelfstandigheid, zodat
het Solidarisme dan ook tegenstander is van socialisatie
en aan de Staat alleen dan op grond van haar
„hoge eigendomsrecht" (dominium altum) het recht
toekent van onteigening tegen een passende schade-
loosstelling, „wanneer de ongelijke verdeling van ver-
mogens een beletsel zou vormen voor gezonde sociale
politiek". Dit recht om onteigening te bevelen kan aan
de Staat evenwel eerst dan worden toegekend, zoals
Paus Pius XII het stelde in zijn radiorede van 1 Sept.
1941 wanneer niet op een andere wijze een behoorlijke
regeling in de zin van een gewijzigde gebruiksregeling
is te verkrijgen (cf. Fr. El. van Oirschot, Beknopte
Geschiedenis der Sociale Kwestie, blz. 375). In de-
zelfde lijn ligt ook zijn waarschuwing van Mei 1949
tegen „overmatige bemoeienis" van de Staat met het
particuliere bedrijfsleven, in welk verband hij ook
noemde „zeer recente pogingen tot socialisatie". De
Rooms Katholieke Kerk erkent dus alleen het recht
van nationalisatie door de Staat „binnen zekere gren-
zen". Dat dit vrij enge grenzen zijn blijkt wel hieruit,
dat Paus Pius XII er direct op laat volgen: „doch het
maken van een dergelijke nationalisatiepolitiek tot een
bijna normale gang van zaken bij het vaststellen van
de economische richtlijnen, zou een omverwerpen van
de natuurlijke gang van zaken betekenen." Waar vol-
gens Rome de individuele eigendom een natuurrecht
is kon deze uitspraak ook moeilijk principieel anders
uitvallen.

Uit het voorgaande blijkt wel, dat er op dit punt
verschillen bestaan tussen Personalisme en Person-
alistisch Socialisme. Wanneer we nu beider ijveren voor
de gemeenschap in de arbeid zien, dan dringt daar de
vraag of het R.K. Solidarisme en het Personalistisch
Socialisme daarin zover met elkander kunnen samen-
gaan dat in bepaalde vormen van gemeenschap er ook
komt een ineenmelting. Wij dienen toch te bedenken,
dat volgens de Roomse leer de zaken, die wij hier be-
handelen beheerst worden door het natuurrecht, waar-
van de basis is de „lex Dei imperans", de eeuwige
wet Gods, aan welke wet de mens als redelijk denkend
schepel kan deelhebben. Het moet mogelijk worden

geacht, dat in een bepaalde situatie Rome constateert,
dat er is de beleving in een bepaalde vorm van deze
eeuwige wet Gods.

Is dit bestaanbaar binnen één sociale en politieke
partijgroepering? Wij merken reeds op, dat het in
uitzicht gestelde nadere antwoord van de Nederlandse
bisschoppen nog op zich laat wachten. Onmiskenbaar
is evenwel, dat Rome nog steeds handhaaft de ge-
dachte dat aan de Kerk ook beslissend gezag toekomt
over de Staat en de Pausen zijn ook voorts nadrukke-
lijk opgekomen voor hun beslissend woord in zaken
van het sociale en economische leven, voor zover het
betreft de grondbeginselen waarnaar geleefd wordt.
Het ideaal van Paus Pius XI was dan ook, dat de so-
ciale hervormingen door het lekenapostolaat hierbij
in te schakelen zouden brengen „de vrede van Chris-
tus in het rijk van Christus", zodat alles zich weer
zou buigen onder het leergezag van de Kerk. Mgr von
Ketteler bracht een eeuw geleden dit R.K. bewustzijn
als volgt tot uitdrukking: Es wird sich zeigen, dass
der katholischen Kirche die endliche Lösung der so-
zialen Frage vorbehalten ist." (Het zal blijken, dat
aan de Katholieke Kerk de uiteindelijke oplossing van
de sociale vraag voorbehouden is). Dat ideaal lag ook
besloten in de vurige wens van paus Pius XI: „Laten
allen, die van goede wil zijn, zich moeite geven, ieder
naar zijn talenten, zijn krachten en zijn plaats in de
maatschappij, om onder leiding en voorlichting van
de Kerk, iets bij te dragen tot het christelijk herstel
van de menselijke samenleving" (aangehaald in Fr.
Fl. van Oirschot, Beknopte Geschiedenis der Sociale
Kwestie, blz. 16). P. GROEN.

Bibliotheekfonds der Theologische Hogeschool

Willen al onze Plaatselijke Hoofden van het
Bibliotheekfonds de door haar verzamelde gelden, die nog
onder haar berusting zijn, zo spoedig mogelijk doen toe-
komen aan de Provinciale Hoofden?

En willen dan de Provinciale Hoofden de gelden vóór
16 Sept. a.s. storten op postrekening no. 415386 t/n van:
Penningm. van het Bibliotheekfonds der Theol. Hoge-
school te Kampen. Fred. Hendriklaan 55 te Zeist?

Een en ander, opdat op de komende Schooldag weer
verslag kan gedaan worden van onze actie in het Cursus-
jaar 1951-52.

J. VELTMAN-OOSTENBRINK.

de. Hij zet er
t zwaard in de
overheden toe;
ig; laat u ge-
Here met vreeze
loon, opdat Hij
nde gaat, want
(2:10-12).
ristelijke, poli-
tuatie concreet
ofsgeloorzaam-
t. Ze moet niet
stelijke" leuzen
. Naar binnen
het negatieve,
n, trachten te
hristus en door
reedt, moet de
de formulering
set ze duidelijk
itieke leven en
i zich bewegen

worden afgerukt, daarom dor en dood zijn geworden
en zo het huis van de christelijke politiek moeten
„sieren". In de mond van hen, die deze woorden zo
hanteren werden ze de aanduiding van puur theore-
tische en dus onvruchtbare „waarheden".

Maar er is nog een andere caricatuur.
Die vindt men bij hen, die praktisch zo leven, dat
de Bijbel, het woord van God, een boek is voor de
kerk en de ziel en de vroomheid en voor het zalig
worden in de hemel. Nu zegt men dat zo niet. En men
wil dat misschien ook niet. Maar zo is het in feite
toch. Men merkt het als men iets van deze mensen
hoort of leest. In wat zij schrijven klinkt het woord
des Heren niet dóór! Men proeft er niet in het be-
heerst worden door en het leven uit dat woord. Wat
ze geven is wijsgerige, of juridische, of politieke,
of „practische" wijsheid. Een tikje christelijk ge-
kleurd. Misschien wel „calvinistisch". Maar het is
niet geboren uit het innige, gelovige verkeer onder
het levende woord van God!

Wanneer men nu christelijke politiek ziet als het
in alle politieke activiteit radicaal en totaal
gebonden zijn aan en leven uit en gehoorzaam zijn aan
Jezus Christus — wanneer men dus christelijke poli-
tiek ziet als het als overheid en onderdaan radi-
caal en totaal gebonden zijn aan het leven uit en
gehoorzaam zijn aan het woord des HEREN, zoals
dat in de bijbel tot ons komt, dan worden onze dagen
wel zeer somber! Want waar ziet men
die nog in de christelijke wereld
onzer dagen?

Reeds sinds vele jaren was in dit opzicht zoveel
armoe en ellende.

Heel velen zien dat niet.
Ze zijn innerlijk reeds geheel geconformeed aan de
huidige decadentie van het ware, christelijk-politieke
streven.

Om deze broeders de ogen te openen wil ik enkele
stemmen uit het verleden laten horen. Het ontdek-
ken van het grote verschil tussen vroeger en nu kan
een heilzame schok veroorzaken! Het kan ons wan-
trouwend maken ten opzichte van wat nu als christe-
lijke politieke actie wordt vertoond. En het kan zo
de voorbereiding worden voor een waarlijk Geeste-
lijk verstaan van de politieke roeping en de politieke
strijd.

Op 10 Juni 1914 schreef Kuyper, in verband met
de toen komende evenredige vertegenwoordiging, het
volgende in „De Standaard":

„In ons opkomen hoorde men telkens van strijd-
vragen, die thans bijna geheel worden doodgezwegen.
Zoo raakt de pit er uit.

En dat deed de Coalitie.
Denk nu slechts aan drie altoos petillante strijd-
vragen van voorheen: 1e, de Theologische Faculteit;
2e, de Doodstraf; 3e, de gedwongen vaccinatie.

Vóór deze eeuw intrad, leefden deze vraagstukken
onder ons. Ieder voelde hoe voor ons, in meer dan
één opzicht, schier alles aan de Theologische Facul-
teits-quaestie hing. Inzake de Doodstraf erkende men
onzerzijds steeds, dat het hier een beginsel goe, dat
we niet in den steek mochten laten. En wat de Vac-
cinatie aanging, ijverden we steeds als één man tegen
dwang.

Zoo waren er meer quaesties. Neem b.v. de Staats-
loterij, de Opium-quaestie in Indië, de eedsquaestie
en zooveel meer.

En wat is nu 't gevolg der Coalitie?

Dit immers, dat onze bede inzake deze problemen
geheel opzij is geschoven. Als drie saam moeten loo-
pen, zoo oordeelde men, moeten twee snellere loopers
zich schikken naar de maat van wie 't minst hard
loopt.

Zelfs ging 't nu reeds zoo ver, dat onder het vorig
Kabinet de Staatsloterij onverholen bepleit werd, de
grootte quaestie van Groen inzake de Theologische
faculteit als uitgediend opzij werd gezet.

Men achtte zich naar de Bondgenooten te moeten
schikken en wij kregen het deksel op den neus.

Nu loopt dit op zijn eind. Komt de Evenredige Ver-
tegenwoordiging, dan krijgt Links weer voor jaren
gedaan en is de stembus vrij. Ook wij kunnen dan
weer met onze problemen komen¹⁾.

Eerst in de Kamer zal het dan op een accoord moe-
ten gaan.

Doch dan juist kan 't accoord zoo heel anders wor-
den gesloten. Niet zooals nu, dat de zwakste partij
alles wint, en de beide andere alles toegeven moeten;

¹⁾ Toen er nog geen evenredige vertegenwoordiging
bestond en er districtsgewijs werd gestemd, moesten de
partijen van de Coalitie reeds vóór de verkiezingen een
afsprake maken, een accoord aangaan. Daarna werd
vastgesteld welke personen in de verschillende distric-
ten candidaat zouden worden gesteld. De partijen waren
dus reeds vóór de verkiezingen gebonden. En konden niet
met een eigen program ter stembus gaan. Na de invoe-
ring van de evenredige vertegenwoordiging trekt iedere
partij geheel met eigen program naar de stembus. Later,
in verband met de vorming van een ministerie worden
gezamenlijke programma's en afspraken gemaakt.

maar heel anders, en wel zoo, dat men gelijk over-
steekt en over en weer elkanders pretentiën bevredigt."

Zo schreef Kuyper in 1914.
Men kan er nu alleen maar weemoedig om glim-
lachen.

Want de Evenredige vertegenwoordiging kwam,
Maar welke antifirevolutionair denkt nog aan de kwes-
ties welke Dr Kuyper als bij uitstek principiële in dit
stukje noemde? Wie tóbt werkelijk over het feit,
dat de Regering nóg de theologische professoren aan
de Rijksuniversiteiten benoemt, zo de theologische
faculteiten daar geheel in de hand houdt en op die
wijze de kerken op een zeer ingrijpende wijze bein-
vloedt! Wie denkt nog aan doodstraf, eed, staats-
loterij? Al deze kwesties, vroeger zo uitermate be-
langrijk geacht, zijn voorgoed in de „ijskast" opge-
borgen. Er zijn immers veel belangrijker dingen aan
de orde! Roepen de mensen niet om staatszorg en
staatsverzekering van de wieg tot het graf? Zijn ze
niet dáár alleen nog warm voor te krijgen? En moet
„de partij" dáár dus niet vóór alles mee rekenen?

Enkele jaren later (Dec. 1920) schreef Fabius, die
altijd genegeerd werd, dit ontstellende woord:

„De werkzaamheid der anti-revolutionaire partij
— althans in hare bovenlaag — heeft zich in latere
jaren vooral geopenbaard in het zich neerleggen.

Men legt zich neer bij leerdwang.
Bij vaccinedwang.
Bij openbare armenzorg.
Bij de staatsloterij.
Bij algemeen stemrecht.
Bij vrouwenkiesrecht.
Bij verzekeringsdwang.
Bij staatspensioen.
Bij een wettelijke werkdag van acht uren.
Bij het „Caesaro-papistisch schepel", zooals Groen
noemde de Haagsche Synode.
Bij de theologische faculteit voor die Synode aan
de Openbare Universiteiten.
Bij het verbranden van lijken.

Zoo wandelt men gemakkelijk over haar heen, en
heerscht de vrijzinnigheid; schier onberoerd".

Het kerkhof, waarop de antifirevolutionaire partij
haar afgedankte „beginselen" begraaft, begint inder-
daad al aardig bezet te worden! Want behalve wat
Fabius noemde is er nog wel het een en ander in bij-
gezet. Haar „beginselvastheid" kwam zo al meer in
een kwade reuk. En haar kracht nam natuurlijk in
dezelfde mate af.

C. V.